

ДАВР-ИНСОН-ЗЪТИҚОД

Боши биринчи бетда

лифига күшүлдиди. Натижада 1937 йылнинг 10 сентябрь куни И. В. Сталин ва В. М. Молотовнинг имзаси билан Узбекистон Компартияси Марказий Комитетин пленумига маҳсус хат келди. Унда Акмал Икромовга катта сиёсий айланар күйилган эди, шу муносабат билан чакрилган III пленум 16—20 сентябрь кунлари давом этиди. Пленумда УКП(Б) Марказий Комитети секретари А. А. Андреев нутки тингланганди, муҳокама килинди. Сўнг Акмал Икромов ишдан бўшатилиб, партиядан ўйраниди ва камоқча олиниди.

Акмал Икромов билан Файзула Хўжаев 1938 йил 2—13 февраль кунлари «Ўнг троцкийчилар тұдасы» номли 21 кишининг группа составтада суд килинди. Шулардан группа бошлиқлар деб етаплар Бухарин, Рикор, Ягодадар билан бирга Икромов, Хўжаев, Иванов ва Зеленскийлар ҳам олий жазога ҳуқум килинди.

Бу масала 1956 йил Узбекистон Компартияси Марказий Комитетидеги астрофизича ўрганилиб, уларни оқлаш ҳәқида таклиф ўтганда күйилди.

Вазиятнинг мурасабагига шундай эдик. Буларни оқлаш ҳәқида ҳәм өч гап һўй эди. Левин шунга қарашмай шахсан Н. С. Хрушевнинг кўрсатасига муюфчи Марказий Комитетининг ССРБ шох прокурори Р. А. Руденко из А. Б. Аристовлардан иборат маҳсус комиссия бу масалани чўқур үрганди. Ҳар томонлама муҳокамадан сўнг «ўнг троцкийчилар тұдасы» группасидан Икромов, Хўжаев, Иванов ва Зеленскийлар иш акратиби олиниб, уларни оқлаш ҳәқидаги Узбекистон Компартияси Марказий Комитети илтимоси қондирилди. Булер ва бошша оқланган раҳбарлар ҳәқида биринчи марта 1956 йилда Узбекистон ҳизлиларининг I съездида расмий эълон килинган эди. (Илгари В. Иванов — Узбекистон КП Марказий Комитетининг биринчи секретари, И. Зеленский эса Средаизбою роиси эди.)

Иккинчи мисод: 1956 йил Узбекистонда пахта

снегасининг бузилишидир. Бу ҳаёда КПСС XVII съездиде рўй-рост айтб үттиди, ва республикада юз берган бу салбий ҳолатлар кетти.

Үйл кўйилган бу ҳатоларни тузатиш бобода сўнгги уч-тўрт йил ичиди бирмунча ишлар килинди. Утган йили Тошкент, Наманган, Фарғона, Самарқанд, Бухоро ва Ҳужандарёни айланб чиқиди. Бу ераги янги раҳбар ҳадраларни кишини күвонтиради. Улар аксарсан ақлли, илмили, маданиятида ве ишларни кишилар.

Кадрлар сиёсати — кампания эмас. Бу масала билан чўкур ва доимо шугууланиш керак. КПСС Марказий Комитети январ янында Пленуми қарорларини бажариш учун ҳалы қилинди.

Усмон ака ССРР пахтачлики министри, А. Абдураҳмонов — ССРР соҳиблор министри ўринбосари этиб тайналниб, Москавага жўйаб кетти. Узбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретарларидан Абдураҳмонов эса Узбекистон ССР Министрлар Совети роиси вазифалардан озод қилинди.

Усмон ака ССРР пахтачлики министри, А. Абдураҳмонов билан Файзула Хўжаев 1938 йил 2—13 февраль кунлари «Ўнг троцкийчилар тұдасы» номли 21 кишининг группа составтада суд килинди. Шулардан группа бошлиқлар деб етаплар Бухарин, Рикор, Ягодадар билан бирга Икромов, Хўжаев, Иванов ва Зеленскийлар ҳам олий жазога ҳуқум килинди.

Бу масала 1956 йил Узбекистон Компартияси Марказий Комитетидеги астрофизича ўрганилиб, уларни оқлаш ҳәқида таклиф ўтганда күйилди.

Вазиятнинг мурасабагига шундай эдик. Буларни оқлаш ҳәқида ҳәм өч гап һўй эди. Левин шунга қарашмай шахсан Н. С. Хрушевнинг кўрсатасига муюфчи Марказий Комитетининг ССРБ шох прокурори Р. А. Руденко из А. Б. Аристовлардан иборат маҳсус комиссия бу масалани чўқур үрганди. Ҳар томонлама муҳокамадан сўнг «ўнг троцкийчилар тұдасы» группасидан Икромов, Хўжаев, Иванов ва Зеленскийлар иш акратиби олиниб, уларни оқлаш ҳәқидаги Узбекистон Компартияси Марказий Комитети илтимоси қондирилди. Булер ва бошша оқланган раҳбарлар ҳәқида биринчи марта 1956 йилда Узбекистон ҳизлиларининг I съездида расмий эълон килинган эди. (Илгари В. Иванов — Узбекистон КП Марказий Комитетининг биринчи секретари, И. Зеленский эса Средаизбою роиси эди.)

Иккинчи мисод: 1956 йил Узбекистонда пахта

сабоқдир. Эндиги асосий масала партия раҳбарлигига республика аҳолисининг меҳнат ва ижод соҳасидаги ташаббусини янада юқори кўтириб, КПССning XVII съездиде белгилаган режаларни рўйбаг чиқариш учун сафарбар этишини.

— Нуриддин Акрамович! Сиз «Ешилик» журналида айрим кадрлар ва хусусан Турсуной Охунова хусусида баъзи ўз мулозасларни ўртоқлашган эдикнинг. Буғун яна шу мавзуга кўйтсан...

— «Ешилик» журналини редакциясига ва менга шаҳарни ўзиганда сўнг бир неча ҳат келди. Уларда мақолада яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бўларди» деган мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг онаси Башорат опанада келган мактуб бўлди. Башорат опан маколада яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Фақат биттасида «Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Эндиға ўзиганда мулозаса бор. Бундан ташари, мени кўнтириган нарса —

— Турсунойнинг ўйл кўйиган ҳатоларни ошкор қўмасас яхши бароилган. Ф

ТАНҚИД. АДАБИЁТШУНОСЛИК

«Узбекистон адабиётни ва санъатни» газетаси ўтган — 4 декабрь сонида Узбекистон ССР Езувчилар союзи правлениеси президиуми ҳамда газета таҳрир ҳайъатининг Абдулҳамид Сулаймон Чўллон ва Абдурауф Фитрат асарларини нашр этиш ҳақидаги қарорига биноан Чўллон асарларидан намуналар босгани эди.

Узбекистон шаҳрида эса ёзувчи, шоир, драматург ва олим Абдурауф Фитрат асарларидан намуналарни ёзлон килемдади. Намуналарни Беруий мукофоти лауреати, адабиётшунос Нами Каримов газета нашрига тайёрлади.

ФИТРАТ

ШАРК

Кардошларим, мақа сизга бир ўлка — Ким, топилмас ер юзида сингари. Хар ёнда кенг, им-шил ужмохлар, Жон сувиндан етишандир гуллар... Оғочларни яшил кийимлар кийган Эмилишлар топингани тантрига.

Оғир, юксак, кўркем, ҳайбатли тоғлар Ўнгдан, Ҳар ёнда урушувчи аскардек Йисов тортиб, кўрак керип, юксалган, Кўйдан доҳий ўз ҳақини истардек.

Демирлардек қанот очиб табнати. Күчкозламини бу севгии ёвдусин. Тангири-доҳий муздан, сувдан ҳам тоддан Қурватшилдиш кўроғиң теграсин — Ким; ёввойи бир ҳайвон Суқиб қолмасун мунга Иртқич тишин, тирниғин.

Бунда турди ҳар улусининг ҳарнаси: Бутхонаси, ўт усси, қабаси; Ҳам шунда ўқ исади. Бироқ букун, энзизларим, бу ўлка Ҳар томондан таламинишир ёйлизиша. Маданият деган гарблар алвасти, Қоқинг, бунинг кўрганидан ўқ босди.

Куш боқини қарангиз.

Бунда букун нелар бор:

Утлар аро ёниб турган қишлоқлар, Ҳирмон бўлиб ётган гавдальар жониси, Оқмоқдадир қизил қондан ариқлар, Тинч турганлар талакалар омониси. Тўрт-беш яшар бир боланин бошини, Боқинг, кескин қўлини билан кесмийлар, Йилгаб турган онасишини бўйинга Бир иш билан осмийшлар!..

Йигитния келин бўлган бир қизинг — Кўкрагани, эри бўлган йигитния — Жониз ётган гандаси узра кўйиб, Найза билан тешмийлар!..

Хотилиннинг пардаси, Болаларини юрга, Қариларини гавдаси

Иртилган, Ерзиган, Ээзлан!..

Ким берган Бу ўгуруни ўлкага бунча ўтни?!

Ким тўйкан Бу муқаддас ишга бунча қонни?!

Былмайсанми?

Шўр сувлардан чишиб илган бир маймун

Инглиз!..

Ҳамда унинг қўйругини тутганилар!

ШОИР

Букун йирлаб ўтиришидим, сен келдинг, Бир шониринг бир сўзини сўзладинг. Мен у сўзининг руҳингдаги изларин Сенинг гўзас қўзларинга ўқидим. Ҳудудида у изади. Узим учун кўп умидлар тўқидим.

НЕГА БЎЙЛА?

Сен келга:

Шеърим учун

Кизил гуллар тўшалган;

Юлдузлар-ла балзалин;

Энг кенин бир йўл очидан.

НЕГА БЎЙЛА?

Сен келга:

Шеърим учун

Кизил гуллар тўшалган;

Юлдузлар-ла балзалин;

Энг кенин бир йўл очидан.

НЕГА БЎЙЛА?

Сен келга:

Шеърим учун

Кизил гуллар тўшалган;

Юлдузлар-ла балзалин;

Энг кенин бир йўл очидан.

НЕГА БЎЙЛА?

Сен келга:

Шеърим учун

Кизил гуллар тўшалган;

Юлдузлар-ла балзалин;

Энг кенин бир йўл очидан.

НЕГА БЎЙЛА?

Сен келга:

Шеърим учун

Кизил гуллар тўшалган;

Юлдузлар-ла балзалин;

Энг кенин бир йўл очидан.

НЕГА БЎЙЛА?

Сен келга:

Шеърим учун

Кизил гуллар тўшалган;

Юлдузлар-ла балзалин;

Энг кенин бир йўл очидан.

НЕГА БЎЙЛА?

Сен келга:

Шеърим учун

Кизил гуллар тўшалган;

Юлдузлар-ла балзалин;

Энг кенин бир йўл очидан.

НЕГА БЎЙЛА?

Сен келга:

Шеърим учун

Кизил гуллар тўшалган;

Юлдузлар-ла балзалин;

Энг кенин бир йўл очидан.

НЕГА БЎЙЛА?

Сен келга:

Шеърим учун

Кизил гуллар тўшалган;

Юлдузлар-ла балзалин;

Энг кенин бир йўл очидан.

НЕГА БЎЙЛА?

Сен келга:

Шеърим учун

Кизил гуллар тўшалган;

Юлдузлар-ла балзалин;

Энг кенин бир йўл очидан.

НЕГА БЎЙЛА?

Сен келга:

Шеърим учун

Кизил гуллар тўшалган;

Юлдузлар-ла балзалин;

Энг кенин бир йўл очидан.

НЕГА БЎЙЛА?

Сен келга:

Шеърим учун

Кизил гуллар тўшалган;

Юлдузлар-ла балзалин;

Энг кенин бир йўл очидан.

НЕГА БЎЙЛА?

Сен келга:

Шеърим учун

Кизил гуллар тўшалган;

Юлдузлар-ла балзалин;

Энг кенин бир йўл очидан.

НЕГА БЎЙЛА?

Сен келга:

Шеърим учун

Кизил гуллар тўшалган;

Юлдузлар-ла балзалин;

Энг кенин бир йўл очидан.

НЕГА БЎЙЛА?

Сен келга:

Шеърим учун

Кизил гуллар тўшалган;

Юлдузлар-ла балзалин;

Энг кенин бир йўл очидан.

НЕГА БЎЙЛА?

Сен келга:

Шеърим учун

Кизил гуллар тўшалган;

Юлдузлар-ла балзалин;

Энг кенин бир йўл очидан.

НЕГА БЎЙЛА?

Сен келга:

Шеърим учун

Кизил гуллар тўшалган;

Юлдузлар-ла балзалин;

Энг кенин бир йўл очидан.

НЕГА БЎЙЛА?

Сен келга:

Шеърим учун

Кизил гуллар тўшалган;

Юлдузлар-ла балзалин;

Энг кенин бир йўл очидан.

НЕГА БЎЙЛА?

Сен келга:

Шеърим учун

Кизил гуллар тўшалган;

Юлдузлар-ла балзалин;

Энг кенин бир йўл очидан.

НЕГА БЎЙЛА?

Сен келга:

Шеърим учун

Кизил гуллар тўшалган;

Юлдузлар-ла балзалин;

Энг кенин бир йўл очидан.

НЕГА БЎЙЛА?

Сен келга:

Шеърим учун

Кизил гуллар тўшалган;

Юлдузлар-ла балзалин;

Энг кенин бир йўл очидан.

НЕГА БЎЙЛА?

Жонибек
СУВОНҚУЛОВ

ДЕҲҚОН

Фаслларга кўприк қилиб йилини
Деҳқон кузнинг қадам олишин тергар.
Чинордан учган барг эди дилини —
Утаётган кундай қоришиб ерга.

У кўпдан ўзини асло ўйламас —
Этагат оралар ўй-хәёллари.
Соямлади, деб, ёз ўтиб бирпаст,
Барг тўқди хафақон самбит толлари.

Белига белбоғи танғигач ҳамал,
Ечмоққа чилланинг етади кучи.
Дала, шийон йўли — унга тўрт амал,
Ердан ялпиз чиқмай далада кўчи.

Йилин қайта-қайта яшар лаҳзада,
Фасллардир унинг тўрт соғ мучаси.
Назиди туғтатор баланд пахса-да,
Даласидан чиқмас унинг кўчаси...

Умрининг йилига тортувчи қалам —
Киприка бедорлик йилича вазн.
Мезон ипаклари бермоқда салом,
Тириклик созининг торидай ҳазин...

Уватда одимлар — пицирлар лаби,
Ўзини тақсимлар эртан, индинга.
Оқ пахта — деҳқонни сехргар каби
Киритгандир ўзи сигинган динга.

ҒИЛДИРАКЛАР ҚУШИҒИ

Юмалаймиз тўхтамасдан,
Ҳаинқаммиз қиру пастан.
Қўмда секин ғилдираимиз,
Тошли йўлда гулдираимиз.

Тутиб туар бизни ўқлар,
Мендан юр, деб йўл ҳам дўқлар.
Ғилдирасан экси издан,
Нима кетар ахир биздан!

Айланышдан толсак агар
Оладилар шунда хабар.
Оғизимиз мойлаша бас,
Айланармиз яна бесас!

Айланышдан толсак агар
Оладилар шунда хабар.
Оғизимиз мойлаша бас,
Айланармиз яна бесас!

Биз саҳнада кўрган саъи ҳаракат
Боглиқидир биз кўрмас талай ипларга.
Қўфириқ «нутқиға қилмис диққат,
Шубҳа қилмай пастан чиқсан гапларга.

Мен кўпинча лолман, бу эмас хато,
Қўфириқ саҳнада ўқтирган панддан.
У — ўзига «жон» ва «тил» этган ато
Одамлардан юрар бир газ баландда...

Черкез АЛИ

ОКТЯБРЬ ДЕСАМ

Октябрь десам,
Юзларим силайди
Неванинг сарин-хуш
ҳавоси.
Миллионлар қалбиди
Мангу яшайди
«Аврора»нинг тонги
садоси.

Октябрь десам,
Ўйга толаман,
Иzlайман некин
сатрлар

Сизларни хотирлаб
Сизларни эслаб
Биз учун қон тўккан
ботирлар!

Октябрь, сафларингда
Гурур билан бораман
Шу қизил байроқа
қонгичча.

Хур Ватан бағрида
Курашларни кўраман
Ердан то Зухрова
боргунча.

Октябрь байрами,
Ушбу кунда —
Хур ҳалқимининг шани
шурхати.

Октябрь десам
Қўзим ўнгига
Жонланади Ильич
суврати.

Октябрь десам,
Юксалар онгим,
Тўйиб ёркин нафас
олурман.

Қонингда ҳоним бор
Жонингда жоним
Октябрь, мен сенга
ўйламан!

Кримтатар тилидан
зажима

Альфред БЕНДЕР:

— Кейнинг йилларда қайта
куриши, янгиланиш даврида
безувчининг ҳаётаги ўрни, ро-
ли ва олдида турган муммомо-
лар ҳакими кўпроқ фикр юри-
тадиган бўлиб қолдик. Бу бе-
жиз эмас. Ахир келажакнинг
сезигр барометр бўлган иллат-
ларга барҳам берилмоқда, би-
роқ шунгина қарашманд ҳамон тор-
мозларни турганини ҳолатидан
кутупла олмаямиз. Бу турганини ижодкорнинг ўзида,
унинг дунёхарашда — эскича
филклар тарзида наёмён бул-
моқда. Шунинг учун ҳам у
дavr ва ҳаёт аллақачон ўз ба-
хосини кўйтган, тарих жавони-
дан ўрин олган мавзулар, ўт-
мишнинг аллақачон коралан-
ган сабийи ҳодисалари атро-
фиде кўпроқ уралшиб бўл-
моқда. Чунки бундай мавзу-
лар устидаги шилагандага ҳеч
кандай «хавфи бўйлами», каш-
фиётлар қилишга уриниш шарт
эмас. Воеқалар, ҳаракмонлар,
хуласолар таъёр, марҳемат,
асар ёзаверинг. Ваҳолани, а-
дабиёт тарихини шунчаки
иийлосидан эмас, келажак-
нинг сўнгиги китоби устидаги ишини
якунлайламан. Ҳозирча шарти
равишда «Карғигаш» учраган
замни деб номланган бу
есар, умумийроқ қилиб ёйтав-
диган бўлсан, садоқат, ўз го-
ларига содик колган инсон-
нинг садоқати, матонати ҳаки-
дадир.

Албатта, бу гапларни айтиш,
бошқаларга маслаҳат бер-
иш осон. Лекин уларни амалла-
га ошириш кийин... Ўзим эса
шу гапларнинг акси ўларок,
янъ ўтишга, тарихга муро-
жает қилдим. Ҳақиқий инсон,
курашчи, чекист Сайд Ислом-
бек ҳакидаги трилогиянинг
сўнгиги китоби устидаги ишини
якунлайламан. Ҳозирча шарти
равишда «Карғигаш» учраган
замни деб номланган бу
есар, умумийроқ қилиб ёйтав-
диган бўлсан, садоқат, ўз го-
ларига содик колган инсон-
нинг садоқати, матонати ҳаки-
дадир.

Бу ният асаримда қайда-
жада ифодасини топган, ки-
тобхонларнинг берадиган оди-
лоне ҳақоний бахосида ма-
лум бўлади.

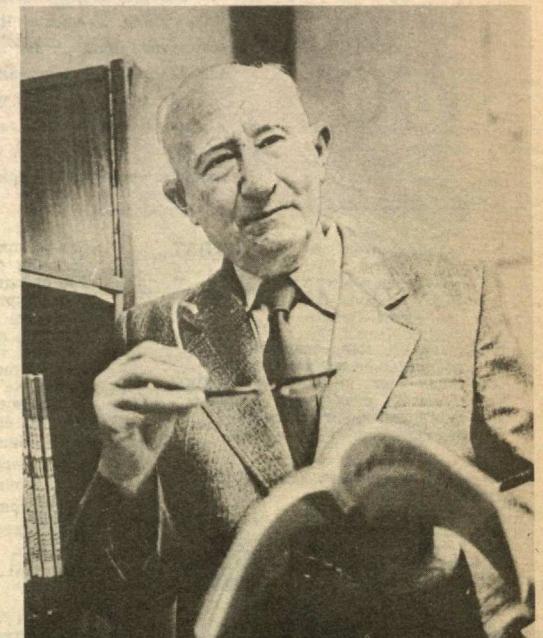
ФОТОМОХБИРИМИЗ ИЖОДКОР ҲУЗУРИДА

зарур. Ҳўш, қандай қилиб? Бу
ижодкорлардан ҳаётга ва ба-
дий ижодга нисбатан бутун-
лай, янги чукур мушоҳада-
корликни талаб қилади. Ин-
соннинг ички дунёси, бугунги
ўй-фикрлари, яратувчилик фао-
лиятин чинакамига тадқик эти-
лиши поэм. Ижодкорда кў-
пинча эътибордан четда қола-
бётгани махорат ғот-
юксак бўлиши керак.

Албатта, бу гапларни айтиш,
бошқаларга маслаҳат бер-
иш осон. Лекин уларни амалла-
га ошириш кийин... Ўзим эса
шу гапларнинг акси ўларок,
янъ ўтишга, тарихга муро-
жает қилдим. Ҳақиқий инсон,
курашчи, чекист Сайд Ислом-
бек ҳакидаги трилогиянинг
сўнгиги китоби устидаги ишини
якунлайламан. Ҳозирча шарти
равишда «Карғигаш» учраган
замни деб номланган бу
есар, умумийроқ қилиб ёйтав-
диган бўлсан, садоқат, ўз го-
ларига содик колган инсон-
нинг садоқати, матонати ҳаки-
дадир.

Бу ният асаримда қайда-
жада ифодасини топган, ки-
тобхонларнинг берадиган оди-
лоне ҳақоний бахосида ма-
лум бўлади.

С. МАҲКАМОВ фотоси

Бир куни титраган қўлларимиз оқ
Қанотга айланниб қоладир.
Танбурудай жараганглаб ўйлар видоли
Қўшиқлар куйлашиб толадир.

Қалдирғоч кўз ёши билан ювилган
Каштали рўмолга ўранасан жим.
Парилар гул чайган мангу бошлодан,
Сув олиб тутасан менга бир қўлтум.

Ичимдан минг йиллиғи банди-баҳорлар
Куртаклар ёришиб келар мастона.
Мен баҳтири кўраман, кўзларимга сурт
Қақнусининг патидан олиб бир дона,

Шамол кечирилган! Ғамли кунларни
Фаслис шаҳарга бошлаб кетадир.
Ёруғлик уфурган қанот нур қилиб
Дараҳтлар кўзига бизни экадир...

Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,
Чаёни гапни ўйларни топсан кечиб?
Жоним симиллатиб келди ҳуққабоз,
«Е ишқдан» иргитди кўзим тарашиб.

Сева оладурман нурдан-да кечиб.
Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,
Мен илон изидан адашган бўлсан?

Томирим кесди ой — кулид ҷувалчанг.
Балиққа едириди фақат бир тишлам.
Сева оладурман тундан-да кечиб.

Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,
Алдаган бўлсан гар ҳатто эртакни?
Юлдуз хато ёди, кемамиз чўқди,
Барибири кўйладик қирқта қароқчи.

Сева оладурман йўлдан-да кечиб.
Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,
Мангу тушдайин бўлсан гар ғойиб?

Тасаввур ҷархалак косаларига
Единни қуяркан умримни согиб
Сева оладурман сендан-да кечиб.

Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,
Алдаган бўлсан гар ҳатто эртакни?

Юлдуз хато бўлсан гар ғойиб?
Барибири кўйладик қирқта қароқчи.

Сева оладурман йўлдан-да кечиб.
Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,

Мангу тушдайин бўлсан гар ғойиб?
Тасаввур ҷархалак косаларига
Единни қуяркан умримни согиб
Сева оладурман сендан-да кечиб.

Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,
Алдаган бўлсан гар ҳатто эртакни?

Юлдуз хато бўлсан гар ғойиб?
Барибири кўйладик қирқта қароқчи.

Сева оладурман йўлдан-да кечиб.
Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,

Мангу тушдайин бўлсан гар ғойиб?
Тасаввур ҷархалак косаларига
Единни қуяркан умримни согиб
Сева оладурман сендан-да кечиб.

Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,
Алдаган бўлсан гар ҳатто эртакни?

Юлдуз хато бўлсан гар ғойиб?
Барибири кўйладик қирқта қароқчи.

Сева оладурман йўлдан-да кечиб.
Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,

Мангу тушдайин бўлсан гар ғойиб?
Тасаввур ҷархалак косаларига
Единни қуяркан умримни согиб
Сева оладурман сендан-да кечиб.

Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,
Алдаган бўлсан гар ҳатто эртакни?

Юлдуз хато бўлсан гар ғойиб?
Барибири кўйладик қирқта қароқчи.

Сева оладурман йўлдан-да кечиб.
Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,

Мангу тушдайин бўлсан гар ғойиб?
Тасаввур ҷархалак косаларига
Единни қуяркан умримни согиб
Сева оладурман сендан-да кечиб.

Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,
Алдаган бўлсан гар ҳатто эртакни?

Юлдуз хато бўлсан гар ғойиб?
Барибири кўйладик қирқта қароқчи.

Сева оладурман йўлдан-да кечиб.
Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,

Мангу тушдайин бўлсан гар ғойиб?
Тасаввур ҷархалак косаларига
Единни қуяркан умримни согиб
Сева оладурман сендан-да кечиб.

Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,
Алдаган бўлсан гар ҳатто эртакни?

Юлдуз хато бўлсан гар ғойиб?
Барибири кўйладик қирқта қароқчи.

Сева оладурман йўлдан-да кечиб.
Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,

Мангу тушдайин бўлсан гар ғойиб?
Тасаввур ҷархалак косаларига
Единни қуяркан умримни согиб
Сева оладурман сендан-да кечиб.

Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,
Алдаган бўлсан гар ҳатто эртакни?

Юлдуз хато бўлсан гар ғойиб?
Барибири кўйладик қирқта қароқчи.

Сева оладурман йўлдан-да кечиб.
Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,

Мангу тушдайин

БУЛ

ИЙЛ ҲАМ ОХИРЛАВ бораётир, Бундай дақиқаларда ҳар қандай киши ҳам бир зум ўйга толади. Ўтган кунларнин, яхши-ёмон сұхбатларни, озим-күмін қылған мемулатин хәбелидан ўтказади. Бир йилнинг темир тамгаси, ўткичи умрингин навбатдаги погонасида қандай из қолдиғринин ё үкінч қуонч билан эслайди.

Түргисин айтганда, бизнинг ўй-хаффларимиз фақаттана ўзимизга болған бўлмай қолди. Қандайдир кўз инламас пўлат симлар бизнинг асабларимизни дунё тақдирита, катакон жамияти боғлаб турибди. Ушбу гапларни бир замонлар кизил гаплар, Дон Кихотчига кайфият, деб атаб келганим. Ҳозир эса тамомила босқачка, янги маңзарага дуч келиб турибом. Сиёсат деган маҳобатли тушунчадан гоғт узоқ бўлган кичкингой мактаб боласи ҳам Вашингтондан учрашуда Горбачев билан Рейган ишилиб бир фикрка келсин-да деган орзу билан яшади.

АДИБ ВА ЖАМИЯТ

Қайта қуриш ва ошкоралик даврига келган шафофати шундаки, у ҳар бир инкорин жамият солдати бўлши билан бар, айни вактда мустақил фикрлорига мускаб шахс экланганини ҳам эътироф этибди. Абдийтимиз тарихидан изланнинларни ясононда жамият қуриш йўлдиги қонуғла оширилганда ғазирига мурасимларни таҳминга келиб ўтди. Ушбу гапларни бир замонлар кизил гаплар, деб ўн йиллар мобайнида чўнчи юрган «имидждан топ» бўлган бирорлар эди. Ўз имидждан топ» бўлган бирорлар эди. Ўз имидждан топ» бўлган бирорлар эди.

Мен бунга ўхаш ҳолатларни кўплаб келтириши мумкин. Йқиндан Қашқадаринин Дехонобод районидаги кўпканин томошинга қильдик. Шавандоз қария сұхбат орасиди «Ургам», бирорларга шу кўпкани ҳам ёкмай қолувди-я, айтнинг, бининг нимаси ёмон, футбол тенса сабову, от минса гуноҳ эканми, деб ўн йиллар мобайнида чўнчи юрган «имидждан топ» бўлган бирорлар эди. Ўз имидждан топ» бўлган бирорлар эди.

Энди адабийтимиз майдонига назар ташлайди. Сир эмас, бирор даврада сал «бундайроқ» шеърни ўқиб ўқиси, эртага нима бўларин, деб туни бўйи үхлайлайди чиқардик. Чамаси, жамият билан бизнинг ҳурматдан кўпроқ қўйсиз хиссаси боғлаб туради. Албатта пайти келди ҳам ҳамма нараснинг устидан кора бўйек торточка эмасман, Лекин ҳайётимизда юз берадиган гаройиб ўзгаришларни, биз орзишиб кутган ошкораликнинг ўти қадамларини тақор-тақор кутламаслик ҳам мумкин эмас.

Насрiddин Афандимизинг шундай латиналар бор. У қишинада бир тарафида эмас, иккни тарафида юкорида эзлаби үтганинни ҳам ҳар қандай шароитида ҳаммада тархидан олдида тамомила бу сизидир. Кимидир камситини ҳисобига боғловини улуглаш, охир оқибатда улуглашган шахснинг ҳам қадру қимматига пуртак кишини мумкин. Адабийтимиз тарихидан цайдотларни юз берадиган гаройиб ўзгаришларни, биз орзишиб кутган ошкораликнинг ўти қадамларини тақор-тақор кутламаслик ҳам мумкин эмас.

Шу йилнинг ўзандек адабий жараённи да юкорида эзлаби үтганинни сингари музҳим, айтиш мумкинин, тархидан вое юз берди. Шулардан бирни Абдула Қанин ўз музейи ташкил этилганлигидан, батта ҳали рўйбони интизор бўлиб кута орзу-ҳавасларимиз, армонларимиз йўқ Масалан, улардан бирни Абдула Қодирин боғ-музейи мумкиноси. Ўзок инлардан Қодирин боғи ҳақида гап-сўз юради, таъвудларни юз берадиган гаройиб ўзгаришларни, аслида инсонлар орасидаги муносабатлар ўрганилди, сунгара жамиятинг иккни сиёсати яратилмоғи лозим. Афуски, кўпинча бу мухим жиҳат назар-писанд қилинмасдан, аввал сиёсат ишлаб чиқилиди ва у инсонлар

Кўқондаги «Гулдаста» боғлар боғчасида кичкитой ҳаммада тархидан ўзарик ўйнларни учун барча қуалайлар краттилган. Турли кўргазмали плакатлар қўйилган хоналар, Лингафон кабинети кичкитойлар ихтиёрига берил кўйилган. Бу хоналарда тарбигичлар болаларга рус тилидан сабоқ берадилар.

Сурдат: катта группа тарбиячиси М. Қодирова навбатдаги машгулот пайтида. Х. ШОДИЕВ фотоси

— Айтинг, одамни хуноб қильмай!

— Майдон сиркаклаби қоллати, Вали Парниевич, — деди Мўйдинов йилгагудек охандга.

— Минг хил баҳона: бирор сув деб, бирори бошча бердайтади.

— Милициячи? Ҳалим наряд келмадими?

— Кедай, элпак олмайти...

— Менга қаранг! — деди Парниев қатъий тарзда секретаринин гапини бўлбид. — Ҳаммани Меданият саройига олиб киришнинг! Тезлик билан Тушундигизни! Вестибюльда тўлганлар. Тарқалиб кетишлассин. Залга қўйилмасин, креслопарни расва кишишади.

— Вестибюльга сизигашади, Вали Парниевич...

— Сизигашаси, иккинши қават бор, учинчи...

Факат залга кетишмаса, бўлгани — димикиб кетади. Тушундигизни?

— Тушундим, Вали Парниевич, — бирор ёнгил тортиб ювобди борада Мўйдинов. — Ҳозир айтамен, олиб киришади...

— Булти, бажаринг! — деди Парниев. — Менинг вазиятдан хабардор қилиб туринг.

— Хўп бўлади, Вали Парниевич.

— Расимар ёнгиниздан чиқмасин, имилмасин, оқибатини ўйланг, иш бўлсалса, раҳмат деб ўнсанни!

— Майдон сиркаклаби қоллати, Вали Парниевич, — деди Мўйдинов йилгагудек охандга.

— Минг хил баҳона: бирор сув деб, бирори бошча бердайтади.

— Милициячи? Ҳалим наряд келмадими?

— Кедай, элпак олмайти...

— Менга қаранг! — деди Парниев қатъий тарзда секретаринин гапини бўлбид. — Ҳаммани Меданият саройига олиб киришнинг!

— Тезлик билан қетади. Тарқалиб кетишлассин. Залга қўйилмасин, креслопарни расва кишишади.

— Вестибюльга сизигашади, Вали Парниевич...

— Сизигашаси, иккинши қават бор, учинчи...

Факат залга кетишмаса, бўлгани — димикиб кетади. Тарқалиб кетишлассин. Залга қўйилмасин, креслопарни расва кишишади.

— Айтинг, одамни хуноб қильмай!

— Майдон сиркаклаби қоллати, Вали Парниевич, — деди Мўйдинов йилгагудек охандга.

— Минг хил баҳона: бирор сув деб, бирори бошча бердайтади.

— Милициячи? Ҳалим наряд келмадими?

— Кедай, элпак олмайти...

— Менга қаранг! — деди Парниев қатъий тарзда секретаринин гапини бўлбид. — Ҳаммани Меданият саройига олиб киришнинг!

— Тезлик билан қетади. Тарқалиб кетишлассин. Залга қўйилмасин, креслопарни расва кишишади.

— Вестибюльга сизигашади, Вали Парниевич...

— Сизигашаси, иккинши қават бор, учинчи...

Факат залга кетишмаса, бўлгани — димикиб кетади. Тарқалиб кетишлассин. Залга қўйилмасин, креслопарни расва кишишади.

— Айтинг, одамни хуноб қильмай!

— Майдон сиркаклаби қоллати, Вали Парниевич...

— Сизигашаси, иккинши қават бор, учинчи...

Факат залга кетишмаса, бўлгани — димикиб кетади. Тарқалиб кетишлассин. Залга қўйилмасин, креслопарни расва кишишади.

— Айтинг, одамни хуноб қильмай!

— Майдон сиркаклаби қоллати, Вали Парниевич...

— Сизигашаси, иккинши қават бор, учинчи...

Факат залга кетишмаса, бўлгани — димикиб кетади. Тарқалиб кетишлассин. Залга қўйилмасин, креслопарни расва кишишади.

— Айтинг, одамни хуноб қильмай!

— Майдон сиркаклаби қоллати, Вали Парниевич...

— Сизигашаси, иккинши қават бор, учинчи...

Факат залга кетишмаса, бўлгани — димикиб кетади. Тарқалиб кетишлассин. Залга қўйилмасин, креслопарни расва кишишади.

— Айтинг, одамни хуноб қильмай!

— Майдон сиркаклаби қоллати, Вали Парниевич...

— Сизигашаси, иккинши қават бор, учинчи...

Факат залга кетишмаса, бўлгани — димикиб кетади. Тарқалиб кетишлассин. Залга қўйилмасин, креслопарни расва кишишади.

— Айтинг, одамни хуноб қильмай!

— Майдон сиркаклаби қоллати, Вали Парниевич...

— Сизигашаси, иккинши қават бор, учинчи...

Факат залга кетишмаса, бўлгани — димикиб кетади. Тарқалиб кетишлассин. Залга қўйилмасин, креслопарни расва кишишади.

— Айтинг, одамни хуноб қильмай!

— Майдон сиркаклаби қоллати, Вали Парниевич...

— Сизигашаси, иккинши қават бор, учинчи...

Факат залга кетишмаса, бўлгани — димикиб кетади. Тарқалиб кетишлассин. Залга қўйилмасин, креслопарни расва кишишади.

— Айтинг, одамни хуноб қильмай!

— Майдон сиркаклаби қоллати, Вали Парниевич...

— Сизигашаси, иккинши қават бор, учинчи...

Факат залга кетишмаса, бўлгани — димикиб кетади. Тарқалиб кетишлассин. Залга қўйилмасин, креслопарни расва кишишади.

— Айтинг, одамни хуноб қильмай!

— Майдон сиркаклаби қоллати, Вали Парниевич...

— Сизигашаси, иккинши қават бор, учинчи...

Факат залга кетишмаса, бўлгани — димикиб кетади. Тарқалиб кетишлассин. Залга қўйилмасин, креслопарни расва кишишади.

— Айтинг, одамни хуноб қильмай!

— Майдон сиркаклаби қоллати, Вали Парниевич...

— Сизигашаси, иккинши қават бор, учинчи...

Факат залга кетишмаса, бўлгани — димикиб кетади. Тарқалиб кетишлассин. Залга қўйилмасин, креслопарни расва кишишади.

— Айтинг, одамни хуноб қильмай!

— Майдон сиркаклаби қоллати, Вали Парниевич...

— Сизигашаси, иккинши қават бор, учинчи...

Факат залга кетишмаса, бўлгани — димикиб кетади. Тарқалиб кетишлассин. Залга қўйилмасин, креслопарни расва кишишади.

— Айтинг, одамни хуноб қильмай!

— Майдон сиркаклаби қоллати, Вали Парниевич...

— Сизигашаси, иккинши қават бор, учинчи...

Факат залга кетишмаса, бўлгани — димикиб кетади. Тарқалиб кетишлассин. Залга қўйилмасин, креслопарни расва кишишади.

</

Жонибек
СУВОНҚУЛОВ

ДЕҲҚОН

Фаслларга кўпприк қилиб йилини
Деҳқон кузининг қадам олишин тергар.
Чинордан учган барг ээди дилини —
Утатган кундай қоришиб ерга.

У кўпдан ўзини асло ўйламас —
Эгатни оралар ўй-хәёллари.
Сояламади, деб, ёз ўти бирлас,
Барг тўқди хафақон самбит толлари.

Белига белбоги танғигач ҳамал,
Ечмоқка чилланнинг етади куни.
Дала, шийонп ӣули — унга тўрт амал,
Ердан ялпиз чиқмас далада кўчи.

Йилин қайта-қайта яшар лаҳзада,
Фаслларидир унинг тўрт соф мучаси.
Назиди тутқатор баланд пахса-да,
Даласидан чиқмас унинг кўчаси..

Умрининг йилига тортувчи қалам —
Киприкда бедорлик йилича вазн.
Мезон ипаклари бермоқда салом,
Тириклик созининг ториди ҳазин...

Уватда одимлар — пиҷирлар лаби,
Ўзини тақсимлар эртан, индинга.
Оқ пахта — деҳқонни сеҳрар каби
Киритгандир ўзи сиғинган динга.

ҒИЛДИРАКЛАР
ҚУШИФИ

Юмалаймиз тўхтамасдан,
Хайниқаймиз қиру пастан.
Қўмда секин ғилдираймиз,
Тошли йўлда гулдираймиз.

Тутуб турар бизни ўқлар,
Мендан юр, деб йўл ҳам дўқлар.
Ғилдирасак эски издан,
Нима кетар ахир биздан!

Айланышдан толсак агар
Оладилар шунда хабар.
Оғзимизни мойлаша ба,
Айланармиз яна бесас!

ҚУГИРЧОҚ ҶИЙИ

Қўгиричоқ ўйинин кўрсам агарда:
Негадир ўз-ўздан ўйт толаман,
Асосий ўйинни тўсар-ку парда,
Панада чинакам ҳалак оломон.

Биз саҳнада кўрган саъни ҳаракат
Боғлиқдир биз кўрмас талай ипларга.
Қўгиричоқ «нутқиға қиламиш диққат,
Шубҳа қилмай пастан чиққан гапларга.

Мен кўпинча лолма, бу эмас хато,
Қўгиричоқ саҳнада уқтирган панддан.
У — ўзига «жон» ва «тил» этган ато
Одамлардан юрар бир газ баландда...

Черкез АЛИ
ОКТЯБРЬ
ДЕСАМ

Октябрь десам,
Юзларим силайди
Неванинг сарнг'ужу
ҳавоси.
Миллионлар қалбида
Мангу яшайди
«Аврора»нинг тонги
садоси.

Октябрь десам,
Ўйга толаман,
Излайман некбин
сатрлар

Сизларни хотирилаб
Сизларни эслаб
Биз учун қон тўккан
ботирлар!

Октябрь, сафларингда
Гурур билан бораман
Шу қизил байроққа
қонгана.

Хур Ватан бағрида
Курашларни кўраман
Ердан то Зуҳорга
боргунча.

Октябрь байрами,
Ушбу кунда —
Хур ҳалқимининг шани,
шуҳрати.

Октябрь десам,
Қўзим ўнгиди
Жонланиди Ильич
суврати.

Октябрь десам,
Юксалар онгим,
Тўйиб эркин нафас
олурман.

Конингда қоним бор
Жонингда жоним

Октябрь, мен сенга
ўйламан!

Кримтатар тилидан
тожима

Альфред БЕНДЕР:

— Кейнинг йилларда қайто
қуриш, янгиланиш даврида
ёзувчининг ҳаётдаги ўрни, ро
ли ва олдида турган мумо
лар ҳакида кўпроқ Фикр юри
тадиган бўйл қолдик. Бу бе
жиз эмас. Ахир келажакнинг
сезиг барометри бўлган
адибларнинг ҳозирги жараён
даги фаолияти кўпчиликни қи
зинтириши табин. Хўш, у хол
да жадаллаштириш даврида
ёзувчинларнинг роли қандай

бўлмоқда?

Очигини айтиш керакки, ин
соннинг тарихининг ҳамма давр
ларида ижодкорларнинг роли
хил бўйл келган. Чунки улар
ҳамма вакт илгор фикрларни,
тараққийпарвер, инсон
парвер гояларни, гузаллик
самимиётни улугланарни ва
тараёнум этилганлар. Эндиликда
ҳам ижодкорларнинг бу ролини
ҳеч ким инкор қилаётгани
йўк. Бирон масаланинг бошк
томони бор — гапи бу ролни
ижодкорлар кайда дарёяде
амалга оширганида, илгор гоя
ларни, фикрларни ҳар хил тў
сиклар, каршиликларга қара
масдан кайда дарёяде юзага
чиқарётганинидидир.

Шу жиҳатдан олганда ижод
корларимизнинг фаолияти бу

гунги кун талабларига жавоб
бера олмайтиби. Тўғри, энди
лика бадий ижод соҳасидаги
ҳар хил тўсиклар олиб таш
ланмокда, талантнинг иштев
додинг тўла намоён бўлши
халқи берабётган иллатларга
бэрҳам берилмоқда, биро
кунга қарамай ҳамон тор
мозланинг, тургунлик ҳолати
дан кутула олмайтиби. Бу
унинг дунёкарасида — эскича
фиркалар тарзида намоён бўл
моқда.

Шунинг учун ҳам у
двар ва ҳаёт аллакаради ўзида
хосини кўйган, тарих жавони
дан ўрин олган мавзулар, ўт
мишнинг аллақачон қоралан
сан салбий ҳодисалари атро
фидда кўпроқ ўрлашиб кўл
моқда.

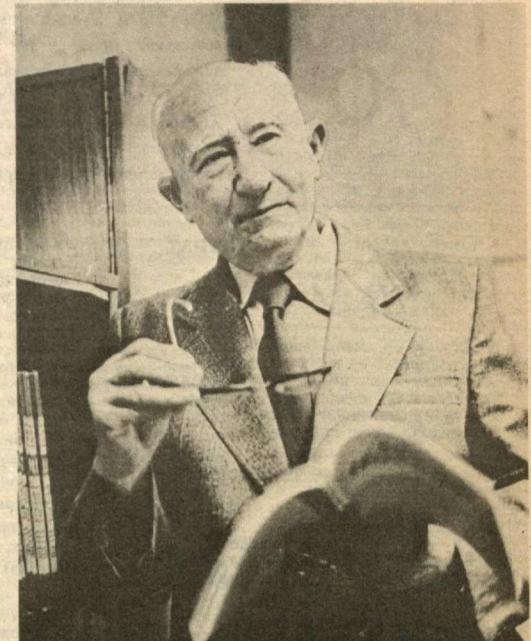
Чунки бундай мавзулар
шартида ўзига ҳар кандай
халқидаги ҳаётганинг шарт
зарур. Хўш, қенай қилиб? Бу
ижодкорлардан ҳётга ва ба
дий ижодга ишбатан бутун
лай, янги, чукур мушоҳада
корликни талаб қиласди. Ин
соннинг ички дунёси, бугунги
ўй-фиркалар, яратувчилоғи
чиликни кўпчиликни таддик эти
лиши лозим. Ижодкордара
кўпчина ўзигордан четда кола
ётган бадий маҳорат гоят
юксак бўлиши керак.

Албатте, бу гапларни ай
тиши, бошқаларга маслаҳат бе
риш осон. Лекин уларни амал
га ошириш қиён... Узим эса
шу гаплариминг акси ўларо,
яна ўтмишга, тарихга муро
жает қиласди. Ҳаққий инсон,
курашчи, чекист Сайд Ислом
бек ҳақидаги трилогияминнинг
сўнгиги, китоби устидаги ишнин
якунлайлпам. Ҳозирча шартни
разишда «Қарғизга учраган
заминни деб номланган бу
асар, умумийроқ қилиб айт
диган бўлусак, садоқат, ўз гоя
ларига содик колган инсон
нинг садоқати, матонати ҳақи
дадир.

Бу ниyat асаримда қайда
жада ифодасини топган, ки
тобхонларнинг берадиган оди
лоне ҳақоний бахосидан мъ
зум бўлади.

С. МАҲКАМОВ фотоси

ФОТОМОХБИРИМИЗ ИЖОДКОР ҲУЗУРИДА

Бир куни титраган қўлларимиз оқ
Қанотга айланаб қоладир.
Танбурдай жаранглаб ўйлар видоли
Қўшиқлар кўйлашиб толадир.

Калдирғоч кўз ёши билан ювилган
Каштали рўмолга ўранасан жим.

Парилар гул чайган мангур булоқдан,
Сув олиб тутасан менга бир қултум.

Ичимдан минг йиллик банди-баҳорлар
Куртаклар ёришиб келар мастона.

Мен бахтни кўраман, кўзларимга сурт

Қақнусининг патидан олиб бир дона,

Шамол кечирилган ғамли кунларни
Фаслсиз шаҳарга бошлаб кетадир.

Еруғлик уфурган қанот нур қилиб

Дарахтлар кўзига бизни экадир...

Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,
Чаён еган бўлса юрагим ишилаб?

Жоним симиллатиб кеди ҳуққабоз,

«Е ишдан» иргитди кўзим тарашиблаб.

Сева оладурман нурдан-да кечиб.

Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,
Мен илон изидан адашса бўлсам?

Томирим кесди ой — куиди чувалчан.

Балиқча ейриди фақат бир тишлам.

Сева оладурман тундан-да кечиб.

Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,
Алдаган бўлсам гар ҳатто ёртакни?

Юлдуз хато ёнид, кемамиз чўқи.

Баририб кўйладик қирқта қароқчи.

Сева оладурман йўлдан-да кечиб.

Дединг: сева оласаним ўзингдан кечиб,
Мангуга тушдайин бўлсам гар ғойиб?

Тасаввур ҷархалак косаларига

Ёдинги қуяркан умримни сориб

Сева оладурман сендан-да кечиб.

— Эҳтиёт бўлинг, Сафар Мўйдинович — деди
Парпиев унинг гапини бўлиб.

Вали Парпиев, — деди Мўйдинов ийманиб.

Одамлар алоғонларни бошларига созбон қи
шияялти. Шунинг учун четда одириб кўйдим.

Машиналар кўринишни билан одамларга тутки
замишни.

— Жуда тутриғи қилибсиз, Ҷафарқон, — деди
Парпиев катта бир ҳафдан холи бўлганлек.

— Ишқиб портретлар пандади! Отфобда...

— Панада, — деди Мўйдинов дадил овоз билан.

— Симойкага таҳжизларни кўйдим. Йўлка
даги симойкага. Дарҳатнинг соясда.

— Гулар нима бўлди? — манмун ҳолда сў
ради Парпиев.

— Букетлар?

— Ҳозир олиб келишибди, — деди секретарь

босиқ-хотиркам овозда. — Сувга солдириб қўя
мис, Кеширасига.

— Гула нима бўлди? — манмун ҳолда сў
ради Парпиев.

— Букетлар?

— Ҳозир олиб келишибди, — деди секретарь

босиқ-хотиркам овозда.

— Гула нима бўлди? — манмун ҳолда сў
ради Парпиев.

— Гула нима бўлди? — манмун ҳолда сў
ради Парпиев.

— Гула нима бўлди? — манмун ҳолда сў
ради Парпиев.

— Гула нима бўлди? — манмун ҳолда сў
ради Парпиев.

— Гула нима бўлди? — манмун ҳолда сў
ради Парпиев.

— Гула нима бўлди? — манмун ҳолда сў
ради Парпиев.

— Гула нима бўлди? — манмун ҳолда сў
ради Парпиев.

— Гула нима бўлди? — манмун ҳолда сў
ради Парпиев.

— Гула нима бўлди? — манмун ҳолда сў
ради Парпиев.

— Гула нима бўлди? — манмун ҳолда сў
ради Парпиев.

— Гула нима бўлди? — манмун ҳолда сў
ради Парпиев.

— Гула нима бўлди? — манмун ҳолда сў
ради Парпиев.

— Гула нима бўлди? — манмун ҳолда сў
ради Парпиев.

— Гула нима бўлди? — манмун ҳолда сў
ради Парпиев.

— Гула нима бўлди? — манмун ҳолда сў
ради Парпиев

